УДК 811.111.37

Скибицька Н.В., *к.* філол. н., доц.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

НОВОТВОРИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК ЦІЛІСНІ І РОЗЧЛЕНОВАНІ НОМІНАЦІЇ

Статтю присвячено дослідженню англійськомовних неологізмів на позначення явищ інформаційного простору, виявленню продуктивних типів словотворення, виокремленню термінів-інтернаціоналізмів, описові розчленованих номінацій та новотворів, що виникли внаслідок метафоризації, а також зростанню ролі телескопічного способу словотворення.

Ключові слова: *метафора, номінація, терміносистеми, афіксація, телескопія.*

Активний науково-технічний прогрес впливає на розвиток мовних явищ, сприяючи появі нової спеціальної лексики, термінології. Остання, в свою чергу, є невід'ємним складником системи лексичних одиниць мови.

Процеси термінологізації привертають увагу багатьох дослідників: О.О.Реформатського, О.В.Суперанської, В.А.Татаринова, Т.Л.Канделакі, В.М.Лейчика, Р.Г.Піотровського, І.Р.Гальперіна, В.І.Карабана, В.І.Сироти та багатьох інших мовознавців.

Терміносистеми, які утворилися давно (юридична, філософська, медична тощо), базуються на класичних мовах, латині та давньогрецькій. Новотвори в інтернет-термінології та інформаційному просторі виникають переважно на основі англійської мови.

Об'єктом нашого вивчення є нові номінації в англомовному інформаційному просторі. Предметом дослідження постають процеси та способи словотворення, метафоризація, що лежать в основі формування термінів на позначення нових явищ інформаційного простору.

Нашою метою є дослідити основні тенденції розвитку термінологічної лексики в сучасному англомовному інформаційному просторі. Завданнями, які диктує виконання поставленої мети, є встановити словотвірні моделі англійських новотворів, окреслити їх продуктивні типи, виділити неологізми в даному лексико-семантичному полі, які стали інтернаціоналізмами, виокремити новотвори з компонентами класичних мов.

За матеріал дослідження слугували он-лайн словник Macmillan [8] та корпус текстів з Інтернету.

Терміносистема «Інформаційний простір» є складником системи, якій властива висока рухливість словникового складу, що відображує реалії життя появою нових термінів.

Основні способи збагачення лексикону мов морфологічним словотворенням (композицією, афіксацією, юкстапозицією, абревіацією, телескопією) доповнюються калькуванням, запозиченнями, а також семантичним словотворенням. Велика роль у цьому останньому належить метонімії та метафорі.

Метафора є продуктивним способом утворення термінів і належить до універсалій природних мов [6, 450]. Завдяки притаманним їй наочності та можливості ви-

кликати асоціації вона полегшує сприйняття та засвоєння інформації, уможливлює дублювання іншомовних еквівалентів.

Вторинні номінації, які виникли в результаті метафоризації термінів інших терміносистем, представлено новотворами англійськомовного інформаційного простору.

Так, в останнє десятиліття поширився термін *text stalking*. У цьому словосполученні *stalking* є юридичним терміном на позначення переслідування. Сталкінг є формою домагань та залякування, що проявляється у переслідуванні жертви, стеженні за нею. Похідним є *stalker*, *стакер* на позначення особи, яка здійснює процес. Названий неологізм вживається на позначення практики відправки СМС повідомлень задля залякування чи образи адресанта: *'Threatening text messages are particularly frightening because stalkers have unlimited access to their victims … One of the worst aspects of text stalking, says Melanie, was not being able to avoid the messages.'* [7, 07-2002]

Як синонім також вживається словосполучення *text harassment, harassment* (домагання, переслідування), що утворився в межах юриспруденції.

Популярний сьогодні вираз «тролити» означав «писати негативні та провокаційні коментарі на вебсторінках, щоб навмисне змусити інших реагувати певним чином». Особу, яка цим займається, називають «троль». Первинним значенням, яке передавало це слово, було міфічна істота-карлик.

Тролити та *тролінг* стали інтернаціоналізмами, вони широко вживаються в українських ЗМІ: «Зеленського почали тролити в Росії після візиту в зону АТО» [2] або «Міжбанк продовжує тролити гривню» [3].

Ці два терміни особливо поширилися в 2012 році. Вони привертають увагу багатьох науковців із різних галузей науки. Так, соціолог Ю.А.Данько, досліджує «тролінг» як новий вид віртуальної комунікації. У своїй статті він визначає це поняття «як вид віртуального спілкування з порушенням етики мережевої взаємодії, що виражається у вигляді прояву різних форм агресивної, знущальної і образливої поведінки для нагнітання конфліктів» [1, 18]. Він завдячує своєю появою мережевій анонімності.

Ще один інтернаціоналізм представлено обчислюваним іменником *spoiler*. Спойлер – інформація про фільм, книгу чи електронну гру, яка може зіпсувати насолоду того, хто бачить / читає / грає якимось предметом уперше. Спочатку *spoilers*, укр. *спойлери*, рос. *спойлеры* з'явилися лише на спеціалізованих сайтах Інтернету, повідомленнях на тематичних конференціях із застереженням, яке гарантувало, що саме користувач має зробити вибір читати чи ні такі повідомлення, натискаючи відповідне посилання. Зараз такі застереження випускаються. Нещодавно, неологізм *spoiler* отримав нове значення у публіцистичному стилі, де утворено віддієслівний іменник *spoiling*. *Spoiling requires ingenuity, "sources" (suborned, of course) and a propensity to media felony. The net is the Wild West. No law between the website and Dodge City*. [10, 29-04-2002]

Термін-новотвір *spoiler-crit*, де *crit* є скороченням від *criticism*, критичний відгук, рецензія уживається на позначення інтернет-рецензії, оглядів фільмів чи телепередач, опублікованих значно раніше від їхніх загальних показів.

З термінами *віртуальна (штучна) реальність, віртуальна пам'ять* ми давно знайомі, однак *virtual / logical Friday* є новотвором. Він позначає останній робочий день перед довгими вихідними, зазвичай четвер, а п'ятниця є додатковим вихідним днем.

«I'm so glad I have Thursday and Friday off for Thanksgiving. Even though today is only Wednesday it's Virtual Friday!» by ShoKill November 25, 2008 [11].

Он-лайн словник urbandictionary синонімом до *Virtual Friday* подає *Pseudofriday* – неологізм, до складу якого входить запозичений з грецької префіксоїд *псевдо-* [11]. Торгівельні компанії, спонукаючи людей робити он-лайн покупки у понеділок, що слідує за святами з приводу Дня подяки в США, 2005 року винайшли термін *Cyber Monday, кіберпонеділок*. Цей термін став міжнародним маркетинговим поняттям для багатьох роздрібних он-лайн торговців Канади, Чилі, Китаю, Колумбії, Німеччини, Великобританії, Португалії та ін. країн. Термін виник на позначення явища, яке відбувалося в понеділок за святом Дня подяки, коли американці поверталися на свою роботу та отримували доступ до швидкісного Інтернету і могли за його допомогою купувати потрібне. Тенденція робити покупки в цей день за допомогою Інтернет дедалі більше зростає.

Прикметник *virtual* є продуктивним компонентом новотворів англійськомовного інформаційного простору: *virtual reality device, virtual reality head mounted display* віртуальний шолом-дисплей, *virtual reality mark up language* мова маркування подій віртуальної реальності, *virtual reality modeling language* мова моделювання віртуальної реальності. Зараз практично все може існувати у віртуальній формі: *virtual kiss* віртуальний поцілунок, *virtual pet* віртуальна домашня тварина, *virtual office* віртуальний офіс, *virtual university, virtual carjacking* віртуальне викрадення автомобіля. Ці приклади неологізмів є багатокомпонентними термінами-словосполученнями, що позначають єдині цілісні поняття.

Технологічний прогрес з кожним днем змінює наше життя. Раніше потрібно було знаходити баланс та успішно поєднувати роботу й особисте життя, *work – life balance*, зараз за аналогією з вищезгаданим виник новий термін *tech – life balance* (або *tech/ life balance*). Він позначає врегулювання особистого, реального, спілкування та взаємодію з електронними пристроями.

Людей, які не можуть уявити світ без Інтернету та мобільних телефонів, називають *digital natives*, букв. цифровими автохтонами. Тих, хто народився раніше 1980-х років та не настільки залежний від новітніх винаходів, позначають терміном *digital immigrants*.

Крайній інтерес до свого життя, зовнішності, проблем, спричинений частим використанням соціальної мережі *Facebook,* передає назва *Facebook narcissism*. У цьому словосполученні поєднано термін нарцисизм, який первинно використовується у психології та власний іменник.

Мобільні телефони, планшети дуже швидко удосконалюються, з'являються новіші моделі. Це призводить до того, що сучасне покоління часто їх змінює, а застарілі моделі передає у спадок старшим. Термін *hand-me-up* використовується як обчислюваний іменник *hand-me-ups*, прикметник та дієслово: *The mobile phone boom has been a major contributor to the hand-me-up phenomenon – parents are often the recipients of their children's cast-off phones. (Прикметник)*

The belt was hand-me-upped to my very petite *sister Rachel, who is six years old (минулий час, пасивний стан дієслова).*

Ймовірно, термін створено за аналогією з використовуваним раніше *hand-me-down* на позначення речей, які передавалися від старшого до молодшого покоління, напр., *hand-me-down clothes*, речі, які передаються у спадок.

Поведінку людини, яка обходить увагою свого співрозмовника, споглядаючи або використовуючи мобільний телефон, позначено терміном-неологізмом *phubbing*. Він утворений за допомогою телескопії: іменник *phone* + дієслово *snub*. Вживаються також його похідні: дієслово *phub* та іменник на позначення істоти-виконавця дії *phubber*.

За допомогою телескопії утворено термін *plagiarhythm* (від іменника *rhythm* та дієслова *plagiarize*). Він уживається в значенні крадіжки мелодій чи слів до пісень шляхом завантаження їх з Інтернету та включення, використання їх у нових композиціях.

2009 рік засвідчив появу нового дієслова в англійській мові: *redact* вносити зміни до документу, файлу, готуючи його до публікації, видаляючи конфіденційну інформацію. Неповним синонімом цього неологізму є дієслово *to edit*.

Продуктивними виявляються суфікси латинського походження *-fication* та *–ify*. Так, з'явилися терміни *gamification (*або *gameification)* та *gamify (*або *gameify)*. Перший позначає адаптацію програм, особливо освітніх матеріалів, до ігор, щоб зацікавити та спонукати користувача до їхнього використання. Крім комп'ютерних технологій та сфери Інтернетпослуг, термін *gamification* може вживатися в сфері маркетингу (реклами). Суфікс *–ify*, де він має значення «змусити щось стати чимось», напр. *to purify очищати, робити чистим, electrify електрифікувати*, пор. також їхні похідні *purification, electrification*.

За допомогою суфікса *–fication* утворено іменник *studentification* процес соціальних, економічних змін та перетворень у довкіллі, спричинених великою кількістю студентів, які займають певні частини міст, де розташовано популярні університети.

За допомогою телескопії утворився термін *ringxiety* (від *ring+anxiety*, букв. дзвінок+страх) на позначення відчуття того, що ви чуєте, як дзвонить мобільний телефон. Іменник *anxiety* запозичений до англійської з латинської через французьку на початку 16 ст.

Латинські суфікси *–ism* та *–ist* залишаються продуктивними елементами-інтернаціоналізмами. Так, іменник *clicktivism* передає таке значення – використання Інтернету як засобу впливу на суспільну думку та досягнення політичної чи соціальної мети. Він є наслідком поєднання іменників *click* та *activism.* Особу – виконавця дії позначає іменник *clicktivist*.

Іменники *hacktivism* та *hacktivist* теж утворені за допомогою телескопії: *hack* незаконно отримувати доступ та *activism* / *activist* особа, яка змінює або маніпулює інформацією в Інтернеті, щоб висловити політичну думку.

Латинська основа присутня в неологізмі *anecdata* – інформація, яка ніби базується на серйозному дослідженні, але насправді заснована лише на тому, що хтось вважає за правдиве. Термін утворений телескопією, поєднує частину прикметника *anecdotal*, заснований на власному досвіді, а не на перевірених фактах, та латинську основу *data,* дані.

Словотворчі елементи класичних мов представлено також компонентами з грецької: в імениках *nomophobe* особа, яка страждає від страху , що не матиме можливості скористатися мобільним телефоном, *nomophobia* та прикметнику *nomophobic*, де представлено компонент *phobos страх*.

Окрім латинських та грецьких компонентів в деяких англійських новотворах присутні компоненти з японської.

Zenware є програмою, яка блокує візуальні подразники для того, щоб легше було сконцентруватися на тому, що робиш. Компонент неологізму *Zen*, є водночас загальновідомою формою Буддизму, який засновано на ідеї, що духовні знання приходять з очищенням розуму від думок та зосереджені лише на виконанні одного завдання. Термін утворено за допомогою телескопії поєднанням *zen* та частини слова *software* комп'ютерні програми.

Movieoke є формою розваги, коли людина грає сцени з фільму, читаючи рядки-репліки на моніторі тоді, як самі сцени з фільму беззвучно програються як супровід. Неологізм містить відомий нам компонент *–oke* (пор. *karaoke*), букв. оркестр. Термін може використовуватися як ад'єктив, напр. *movioke bar, movieoke party, movieoke star* тощо. Паралельно вживається термін *cinemoke*. *Movieoke* утворено за допомогою телескопії, поєднанням частин іменників *movie* та *karaoke*.

Варто згадати популярний сьогодні неологізм – інтернаціоналізм *selfie* (або *selfy*), укр. *селфі,* який є скороченням, що легко запам'ятовується, від складного іменника *self-portrait* автопортрет, позначає фото себе, зняте на мобільний телефон. В українських соцмережах можна зустріти його транслітерацію *селфі*. «Селфі ведучої «Оскара» став рекордсменом» [5] або «Thousands of makeup-free selfies tweeted in support of Kim Novak, 81, whose looks were slated at the Oscars» [9].

Неологізм *selfie* утворився в Австралії з використанням поширених суфіксів *–ie / -y*: *barbie(barbecue), wallie (wallet), firie (fire-fighter).*

Суфікс *–ie / -y* в англійській мові є продуктивний, він використовується для утворення зменшувально-пестливих іменників, як у загальних, так і власних назвах. Наприклад, *television – telly, kid – kiddie, laptop – lappy*, *Bil – Billy.*

У британському варіанті англійської суфікс *–ie / -y* передає значення «приховане бажання, потаємне захоплення, потурання»: *choccy (chocolate), biccy (biscuits), drinkies (drinks), bestie (best friend)*. Неологізм *sheddie* позначає людину, яка створила затишну житлоплощу в сараї та використовує її для роботи або відпочинку.

За допомогою телескопії, поєднанням частини розмовного іменника *selfie,* утворено такі терміни, які використовуються в мережі Інтернет та розмовній англійській: *legsie* (*legs+selfie* фото загорілих ніг, зняте на мобільний, щоб показати, що особа насолоджується відпусткою), *helfie* (*hair+selfie*, фото волосся), *welfie* (*workout+selfie,* знімок себе під час тренування), *drelfie* (автознімок у п'яному стані), *shelfie* чи *bookshelfie* (фото власної книжкової полиці, яка дає змогу визначити улюблені книжки, на ній може бути присутнім або відсутнім автор знімка).

Варто зазначити, що Оксфордський словник назвав словом 2013року інтернет-термін *selfie* [4].

Проведене дослідження свідчить, що провідну роль у творенні термінів англійськомовного інформаційного простору відіграє саме іменне словотворення. Серед способів вираженого словотворення переважають телескопія та афіксація. Семантичні процеси на сучасному етапі активізувалися здебільшого завдяки метафоризації термінів інших галузей знання або слів загальновживаної сфери.

Англійська мова, використовуючи компоненти класичних мов (грецької, латинської та японської), стає донором для інших мов, постачаючи їх термінами інтернаціоналізмами.

Матеріал дослідження дозволяє зробити висновок про зростання продуктивності творення розчленованих номінацій, отже, словосполучень у цій сфері наукового стилю, та збереження потенціалу телескопії та афіксації як способів словотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Данько Ю.А. «Тролінг» як новий вид віртуальної комунікації [Електронний ресурс] / Ю.А.Данько. – Режим доступу: http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/4.2013/2_Danko17_25.pdf.

2. Зеленського почали тролити в Росії після візиту в зону АТО. Новини телеканалу espreso.tv [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://espreso.tv/news/ 2014/08/19/volodymyra_zelenskoho_zvynuvachuyut_v_ukrayini_u_prorosiyskiy_pozyciyi_a_v_rosiyi_hnoblyat_za_proukrayinsku

3. Міжбанк продовжує тролити гривню [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://expres.ua/news/ 2014/05/19/106648-mizhbank-prodovzhuye-trolyty-gryvnyu

4. Оксфордський словник назвав словом року "selfie " [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.bbc.co.uk/ukrainian/entertainment/2013/11/131118_ word_of_the_year_or.shtml]

5. Селфі ведучої «Оскара» став рекордсменом» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://life.pravda.com.ua/society/ 2014/03/3/155226/

6. Скибицька Н.В. Метафора як основа оформлення нових термінів у комп'ютерній лексиці сучасної англійської мови // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 37. – К., 2011.– С. 445–450.

7. Cosmopolitan [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.cosmopolitan.co.uk/

8. Macmillan Dictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.macmillandictionary.com/ buzzword/recent

9. Stretton, Penny. Thousands of makeup-free selfies tweeted in support of Kim Novak, 81, whose looks were slated at the Oscars» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dailymail.co.uk/femail/article-2579248/Crime-novelists-make-free-selfie-solidarity-actress-Kim-Novak-sparks-Twitter-Facebook-trend-itsokkimnovak.html#ixzz3BxgS7zdI]

10. The Guardian [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.theguardian.com/technology/2002/apr/29/ internetnews.g2

11. The Urbandictionary [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Virtual%20Friday

Скибицкая Н.В., канд. филол. наук, доц.
Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко

НОВООБРАЗОВАНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ИНФОРМАЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА КАК ЦЕЛОСТНЫЕ И РАСЧЛЕНЁННЫЕ НОМИНАЦИИ

Статья посвящена изучению англоязычных неологизмов, которые обозначают явления информационного пространства, выявлению продуктивных типов словообразования, выделению терминов-интернационализмов, описанию новых

расчленённых номинаций и новообразований, которые появились вследствие метафоризации, а также повышению роли телескопического способа словообразования.

Ключевые слова: *метафора, номинация, терминосистемы, аффиксация, телескопия.*

Skybytska N. V.**,** PhD, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

NEOLOGISMS OF ENGLISH INFORMATION SPACE AS INTEGRAL AND SPLIT NOMINATIONS

The article focuses on English neologisms denoting phenomena of information space, discovering productive word-building types, singling out international terms, description of new split nominations and neologisms, which appeared due to metaphorization, as well as on the increasing productivity of blending.

Key words: *metaphor, nomination, terminological systems, affixation, blending.*

УДК811.581’373.72

Сліпченко О.В., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ КИТАЙСЬКИХ ІДІОМ ЧЕН’ЮЙ У ХУДОЖНІХ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

У статті розглядаються сучасний стан досліджень функціональних стилів у сучасній лінгвістиці та найпоширеніші прийоми стилістичного використання чен’юїв у художньому і публіцистичному текстах.

Ключові слова: *чен’юй, функціональний стиль, художній стиль, публіцистичний стиль, стилістична трансформація.*

Питання про функціональні стилі – одне з найсуперечніших питань у лінгвістиці. В дослідженнях В. В. Виноградова, М. М. Кожиної, Д. М. Шмельова, В .А. Авроніна, О. К. Панфілова та ін. обґрунтовуються різні підходи щодо визначення й класифікації функціональних стилів.

Саме слово *стилістика* походить з французького слова *stylistique*, яке, у свою чергу, є похідним від слова *style*, що має безпосереднє відношення до грецького *stylos*, – так стародавні греки називали паличку із загостреним кінцем, за допомогою якої писали на дощці. Дощечка, покрита шаром воску, служила матеріалом для письмової